

ALKOLÅS

FOR TRAFIKKSIKKER TRANSPORT

ET VIRKEMIDDEL SOM STADIG FLERE
TRANSPORTØRER TAR I BRUK FOR Å KVALITETSSIKRE
TRANSPORTER OG STYRKE EGET OMDØMME

Statens vegvesen

ANBEFALER

ALKOLÅS

FOR TRAFIKKSIKKER TRANSPORT

Bedrifter og organisasjoner kan nå installere alkolås i sine kjøretøyer som en del av sin sikkerhetsprofilering. Bruk av alkolås er en naturlig del av en systematisk sikkerhetstenkning i vegtransport.

ET VIRKEMIDDEL SOM STADIG FLERE
TRANSPORTØRER TAR I BRUK FOR Å KVALITETSSIKRE
TRANSPORTER OG STYRKE EGET OMDØMME

Heldigvis blir svært få ulykker i Norge forårsaket av promillekjøring hos yrkesførere. Men hvis en slik ulykke først skjer, er konsekvensene ofte alvorlige. Det er derfor viktig å jobbe forebyggende. I vårt naboland Sverige har man nå over 80 000 alkoholåser innenfor yrkestransporten. 2/3 av alle svenske kommuner har stilt krav om alkoholås ved skoletransport. Finland stilte krav om alkoholås ved all skoletransport fra 1. august 2011. Det betyr at der har over 10 000 busser og taxier nå montert inn alkoholås.

Gjennom bruk av alkoholås, vil bedrifter og organisasjoner som tilbyr transporttjenester aktivt kunne motvirke promillekjøring. Dette vil øke trafikksikkerheten på vegene, samtidig som det forbedrer virksomhetens omdømme og skaper et bedre arbeidsmiljø for de ansatte. Det vil også kunne være et konkurransefortrinn i markedet, for eksempel i anbuds-konkurranser.

Alkohol er en vanlig årsak til dødsulykker i trafikken

Promillekjøring er en medvirkende årsak til om lag 25 % av dødsulykkene som skjer på europeiske vegger. Vi finner personer med alkoholproblemer i alle sosiale klasser og yrkesgrupper, og ofte er problemene ukjent for familie, venner, kollegaer og arbeidsgiver. I de tilfellene der man kjenner til et alkoholproblem, er det ofte vanskelig å vite hvordan man skal takle det. Økt bruk av alkoholås er en enkel og effektiv måte å bygge et positivt omdømme på i transportbransjen.

Å bruke alkoholås som et element i et kvalitetssikringssystem vil også forbedre arbeidsmiljøet i bedrifter og organisasjoner.

Alkoholås gjør dessuten at man kan være sikrere på å nå sitt transportmål uten at uhell skjer. Dette gjelder alle som ferdes på vegen, både tilbydere av transporttjenester og vanlige trafikanter.

Systematiske prosedyrer skaper troverdighet

En beslutning om bruk av alkoholås, vil kreve innsatsvilje og tålmodighet fra ledelsen. Bruken må integreres i alle virksomhetens deler, feks må alle kjøretøyer utstyres med alkoholås, ikke bare de tyngre kjøretøyene. Prosessen med å installere alkoholås kan deles inn i fire enkle steg:

- **Beslutning og forankring**

En beslutning fra ledelsen om å installere alkoholås, må kommuniseres og forankres i hele organisasjonen. På den måten vil man skape forståelse, interesse og en følelse av forpliktelse.

- **Politikk og målsetning**

Det må utarbeides en enkel trafikksikkerhetspolicy med tydelige, realistiske mål som er enkle å følge opp. Policyen må også inneholde retning og intensjon for arbeidet. For å skape aksept og stimulere til deltagelse, må policyen kommuniseres gjentatte ganger slik at den blir kjent i hele organisasjonen.

- **Handlingsplan og tiltak**

En handlingsplan må beskrive hvordan trafikksikkerhetspolicyen skal iverksettes (tidsplaner, ansvar mv). Planen må også ta hensyn til de ansattes integritet og jobbsikkerhet. Aktuelle tiltak ved introduksjon av alkoholås kan være informasjonskampanjer og opplærings- og undervisningsprogrammer. Man kan også sette alkoholås som betingelse ved anskaffelser.

- **Kontroll og evaluering**

For å sikre at ønsket effekt er oppnådd, må prosessen og resultatene evalueres.

SJEKKLISTE

Tekniske spesifikasjoner og tips ved kjøp av alkolås

Alkolåsen er en teknisk innretning som kobles til bilens tenningsystem. Før bilen startes, må føreren blåse i alkolåsens munnstykke og pustep prøven kontrolleres. Hvis det er alkohol i utåndingsluften over en på forhånd gitt grense, vil bilen ikke starte.

Alkolås brukes i dag både som et kvalitetssikringsverktøy og i mange land som alternativ til straff ved promillekjøring.

Siden 2003 har det pågått et arbeid med å utvikle europeiske standarder for alkolås, CENELEC standarden (European Committee for Electrotechnical Standardization). Det pågår også tester av alkolåser for å få dem godkjent etter CENELEC-standard. I Norden har svenske Motorførarnas helnykterhetsforband (www.mhf.se) et godkjent testlaboratorie for alkolåser. De har også lagt ut anbefalinger over alkolåser som kan benyttes til kvalitetssikring av transport og i ordninger hvor alkolås er et alternativ til inndragning av førerkortet.

Denne sjekklisten kan være til hjelp når du vurderer å anskaffe alkolås. Vi anbefaler at alkolåsen du kjøper oppfyller CENELEC-standard, i tillegg til å være tilpasset individuelle spesifikasjoner og behov i din virksomhet.

Kvalitetsparametre Installasjon/avinstallasjon

- Feste av sentralenheten

Følg produsentens anbefalinger for installasjon og avinstallasjon.

- Trafikksikker plassering

Tenk på at alkolåsen skal ha en trafikksikker plassering, altså ikke i mulige treffpunkt ved en eventuell kollisjon. Unngå plassering foran airbags eller annet teknisk utstyr.

- Feste av håndenheten

Det finnes i dag et flertall leverandører på markedet som tilbyr feste-konsoller med klipsfunksjon.

Teknikk/bruk

- Strømforbruk

Strømforbruket ved stand-by skal være så lavt som mulig, og bør ikke overstige 20 mA. Det beste er om alkolåsen ikke bruker strøm i det hele tatt.

- Manipuleringsbeskyttelse

Alkolåsen kan være utstyrt med en elektronisk loggfunksjon. Ved hjelp av denne kan man se om alkolåsen brukes som den skal. Skulle føreren av bilen forsøke å manipulere systemet, vil informasjon om dette lagres i alkolåsen. Har man alkolås med loggfunksjon er det viktig at det er inngått klare avtaler mellom ledelse og ansatte om bruken av dataene. Det skal også sendes melding til Datatilsynet i slike tilfeller. Det gjøres enkelt ved å gå inn på Datatilsynets nettsider.

- Blåseteknikk

Alkolåsen skal være enkel å blåse i. Det kan være en god ide å kontakte flere leverandører for å prøveblåse ulike alkolåser.

ALKOLÅS

FOR TRAFIKKSIKKER TRANSPORT

- Rutiner ved positive resultat for promille

Som arbeidsgiver eller annen ansvarlig person, er det viktig å utarbeide rutiner for hva man skal gjøre dersom en fører blåser positivt for promille. Skal resultatet kobles til virksomhetens alkoholpolicy, eller skal alkolåsen bare brukes som en ren startspærre?

De fleste alkolåser gir mulighet for retest når det har blitt foretatt en pusteprobe med for mye alkohol. Men alkolåsen kan også reagere på andre forstyrrende elementer, som for eksempel vindusspylesveske, visse typer mat osv. Det anbefales å utarbeide retningslinjer for hva føreren skal gjøre i slike tilfeller. Et godt råd er å skylle munnen med rent vann, og blåse igjen etter ca. 5 minutter.

Alkolåsen er laget slik at den kan skille et menneskes blåsing fra f.eks. en pumpe, en oppblåst ballong eller andre gjenstander som kan tenkes brukt til å blåse inn i alkolåsen.

- Kalibrering

De alkolåsene som finnes på markedet i dag, skal kalibreres. Det er viktig å følge produsentens anbefalinger for å sikre at alkolåsen fungerer som den skal. Lag gjerne en plan for når og hvor ofte alkolåsen skal kalibreres. Hvis du har stilt krav til alkolås ved kjøp av transporttjenester, bør du også be om et årlig kalibreringssertifikat fra transportleverandøren.

- Mulighet for nødstart

All teknikk kan feile, og derfor bør alkolåsen ha en mulighet for nødstart. Om det skulle oppstå feil ved alkolåsen, kan brukeren kontakte leverandøren for å få utdelt en kode eller lignende. Denne kan brukes for å koble ut alkolåsen midlertidig, slik at bilen kan kjøres til nærmeste verksted.

- Bruk

Forsikre deg om at det følger med en tydelig og enkel bruksanvisning som kan oppbevares i kjøretøyet. Instruksjonene skal være lette og forståelige. Det er viktig at førerne er kjent med at de ikke skal spise eller drikke rett før de blåser i alkolåsen. Man bør unngå å spise eller drikke ca 10 minutter før, eller ha rent vann tilgjengelig slik at man kan skylle munnen og dermed unngår risiko for feilregistrering av alkohol i pusten.

- Service

Ved kjøp av alkolås, bør leverandøren kunne opplyse om kostnader som kan oppstå i forbindelse med service. Leverandøren bør også kunne redegjøre for eventuelle kostnader som kan oppstå i løpet av en treårsperiode.

Drift

- Førerbyttefunksjon

For at alkolåsen skal være så brukervennlig som mulig, bør visse grunninnstillinger være gjort. Blant annet bør alkolåsen være utrustet med en funksjon for førerbytte. Dette er særlig viktig i for eksempel taxier. Alkolåsen bør tillate kortere pauser fra kjøringen (inntil 45 minutter) uten krav til at man blåser på nytt.

- Akutt servicetjeneste

For å unngå driftsfeil, bør alkolåsleverandøren tilby døgnservice over telefon. Personalet her skal kunne hjelpe fører med prosedyrer for bruk, og løse eventuelle problemer som kan oppstå.

- Lokale serviceverksteder

Service og kalibrering blir enklere om det finnes en forhandler eller et serviceverksted for alkolåser i nærheten av ditt bosted eller virksomhet.

Økonomi

- Kostnader i forbindelse med alkolås

Alkolåsleverandøren bør kunne opplyse om alle kostnader knyttet til å installere alkolås i et kjøretøy. Dette kan for eksempel være:

- Hva er innkjøpsprisen for alkolåsen?
- Hva koster installering?
- Hva koster regelmessig kalibrering?
- Hva koster det å bytte munnstykke?
- Hva koster annen service?
- Hva koster det å bruke akutt servicetjenesten over telefon?
- Hva er de årlige kostnadene for håndteringen av den elektroniske loggboken?
- Hvilke kostnader medfører det å avinstallere alkolåsen og få kjøretøyet tilbake til original stand?

ALKOLÅS

FOR TRAFIKKSIKKER TRANSPORT

Dialog med fagforeningene og de ansattes representanter er nødvendig

Det er viktig at man så tidlig som mulig involverer fagforeningene og de ansattes representanter i arbeidet med å introdusere alkoholås i en virksomhet.

Trafikksikkerhetspolicyen og handlingsplanen bør støtte opp under denne dialogen. Erfaringer viser at tidlig dialog og gjensidig informasjon øker sjansen for felles forståelse og sannsynligheten for å lykkes.

For ytterligere informasjon

Statens vegvesen bistår gjerne med ytterligere informasjon ved en introduksjon i bedriften.

Henvendelser kan gjøres til:
Statens vegvesen
Vegdirektoratet
Trafikksikkerhetsseksjonen
Postboks 8142 Dep, 0033 OSLO

Telefon: 02030
E-post: firmapost@vegvesen.no

Statens vegvesen